
HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN HEMŞİRELİK MESLEĞİ VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİ

*SCHOOL OF NURSING STUDENTS' VIEWS AND EXPECTATIONS
RELATED TO NURSING PROFESSION AND EDUCATION*

Hemşire Semra ÜNLÜ* **Yrd.Doç.Dr. Gönül ÖZGÜR****
Arş.Gör. Aysun BABACAN GÜMÜŞ**

*E.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi.

**E. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği AD.

6. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, Hemşirelik Yüksekokulu (HYO) öğrencilerinin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini, 2005-2006 öğretim yılında, Ege Üniversitesi HYO'da öğrenim gören 150 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş anket formu ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde dağılımı kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin %98,7'si kız, %53.3'ü Anadolu/süper lise mezundur. %56'sı kendi isteğiyle, %42.7'si "iş bulma kolaylığı" nedeniyle HYO'yu seçmiştir. Öğrencilerin %56.8'inin teorik eğitimi, %42.1'inin ders uygulamalarını, %13.7'sinin psikososyal yönden okul yaşantısını yetersiz bulduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %44'ünün toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerinden olumsuz olarak etkilendiği, %51.3'ünün hemşireliğin bağımsız işlevlerinin artmasıyla saygınlığının artacağını düşündüğü belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, Hemşirelik Yüksekokullarında teorik ve pratik eğitimi bütünleştiren eğitim modellerinin uygulanması ve hemşireliğin saygın ve profesyonel bir kimlik kazanması için gerekli girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, meslek, eğitim, görüş, beklenti

ABSTRACT

Objective: This research was done in order to determine the School of Nursing (SN) students' views and expectations related to nursing profession and education.

Methods: The sample of the research consisted of 150 students of Ege University SN in the academic year 2005-2006. Data was gathered with the

questionnaire form developed by researchers. In the assessment of the data; number and percent distribution were used.

Results: 98.7% of students are girls, 53.3% of them had graduated from Anatolia/Super High School. 56% of students were voluntarily, 42.7% of them because of easiness of finding job had chosen SN. It was determined that 56.8% of students found theoretical education, 42.1% of them found less applications and 13.7% of them found school life in terms of psychosocially inadequate. It was determined that 44% of students affected negatively from the society's point of view about nursing profession. 51.3% of them thought that esteem of nursing would increase with the increase of independent functions of nursing.

Conclusion: According to findings, SN teaching models were applied in order to integrate theoretical and practical education and it has been suggested to be in required attempts to provide nursing won an esteemed and professional identity.

Key Words: Nursing students, profession, education, view, expectation.

GİRİŞ

Ülkemizde yüksek öğretim kurumlarına belirli ve sınırlı sayıda öğrenci alınmakta ve öğrenciler, herhangi bir yüksek öğretim kurumuna girebilmek için, çoğu kez istek ve yeteneklerinin dışında, bilinçsizce ve rastlantı sonucu bir okul tercih etmektedir. Bu nedenle ülkemizde meslek seçimi, genellikle rastlantıya bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu durum hemşirelik mesleği için de geçerli olup, hemşirelerin de bilmeden ve istemeden bu mesleği seçtikleri bilinmektedir (Özsoy ve ark. 1999, Yanikkerem ve ark. 2004).

Meslek, bireylerin hayatlarını kazanmak için yaptıkları, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan, bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Yanikkerem ve ark. 2004). Meslek seçimi kararının, doğru ve yerinde olabilmesi için, kişinin ne istediğini ve neleri yapabileceğini iyi bilmesi gerekmektedir. Hemşirelik gibi insan sağlığını doğrudan ilgilendiren mesleklerin seçiminde de bu özellikler büyük önem taşımaktadır (Khorsid ve ark. 1992).

Toplumumuzda hemşirelik mesleği ve işlevleri ile ilgili pek çok görüşe rastlanmaktadır. Bu görüşlerin oluşmasında ön yargılarla birlikte olumsuz örneklerin de payı bulunmaktadır (Soydemir ve Sökmen 2005). Hemşireliğin genel olarak profesyonel bir meslek olarak değil de, kısa yoldan iş sahibi olmak veya aileye ek gelir için sürdürülen bir uğraş olarak görüldüğü bildirilmektedir. Ücret, iş koşulları, otonomi düzeyi, mesleğin kan ve atıklarla yakın temas gerektiren bir meslek olması, kadın mesleği oluşu ve baskın bir grup altında (hekimlik) yer alması gibi nedenler toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerini etkilemektedir (Özsoy 2000).

Bunların yanı sıra hemşireliğin toplumsal konumunu, hemşirelik eğitiminden gelen nedenler, mesleki bilincin yeterince gelişmemiş

olması, hekim-hemşire, hasta-hemşire, hemşire-hemşire ilişkisinin genelde mesleki ilişki niteliğinde olmayışı, hemşirenin işe yönelik hizmet vermesi ve kadın mesleği olması gibi etkenler de olumsuz olarak etkilemektedir (Öz 1987). Geleceğin sağlık bakım sistemi içinde, hemşireliğin güçlü ve vazgeçilmez bir meslek olması için, mesleğin araştırma temeline dayandırılması ve yapılanmasında gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir (Taşocak 1999).

Hemşirelik eğitimi, teorik ve uygulamalı öğrenim ve öğretim yaşantılarını içeren bir eğitimidir. Amacı ise, öğrencilere profesyonel hemşirelik özelliklerini kazandırmak, öğrencileri gelecekteki meslek yaşantılarına uygun şekilde hazırlamak, ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, mevcut sağlık sorunlarına yanıt verebilecek nitelikte hemşireler yetiştirmektir. Hemşirelik eğitiminde istendik davranışların kazandırılabilmesi içinde, teorik ve uygulamalı eğitim birlikte yürütülmelidir (Bektaş 2004).

Bununla birlikte teorik ve klinik öğretimin başarılı olabilmesi için hemşire eğitimcilerin önemli roller üstlenmeleri gerekmektedir. Hemşire eğitimcilerin en önemli rolleri, öğrencilere klinik bilgi, yargı ve beceri üzerine temellendirilmiş teknik yetenek kazandırmak, onları anlamak, yönlendirmek ve ufuklarını geliştirmektir (Aştı 1990).

Eğitim sürecindeki önemli faktörlerden bir diğeri ise öğrencilerdir. Hemşirelik öğrencileri eğitim süreçleri boyunca, mesleği sevmeme, teorik bilgileri çok kısa sürede işleme, bu yoğun bilgilerin hepsini öğrenmekle sorumlu olma, klinik uygulamalarda hastanede veya yabancı bir ortamda bulunma, klinik ortamın ve ekibin yarattığı stresörler, öğretim elemanı ve öğrenciler arasında yaşanan sorunlar, ders uygulamalarında ve bakım vermede yetersiz olma gibi çeşitli güçlükler yaşamaktadırlar (Kömürcü ve Gençalp 1999, Bektaş 2004). Bu açıdan bakıldığında, hemşirelik eğitimi yoğun, yorucu ve stresli bir eğitim olarak değerlendirilmektedir (Pektekin 1990).

Bu bağlamda müfredat programlarının değerlendirilerek hemşirelik eğitim kalitesinin arttırılmasında, eğitim ortamlarının daha nitelikli hale getirilmesinde, eğitimci ve öğrenciler arasındaki sorunların çözümlenmesinde, öğrencilerin eğitimden ve mesleklerinden alacağı doyumun arttırılmasında, hemşireliğin olumsuz yönlerinin değiştirilerek istenilen, tercih edilen bir meslek haline getirilmesinde, öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu gerekçeler doğrultusunda bu araştırmanın amacı, öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. 2005-2006 öğretim yılında, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda okuyan 901 öğrenci araştırmanın evrenini, bu evrenden seçilen 150 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemi ile ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden 50'şer öğrenci alınmıştır. Hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler araştırma kapsamı dışında bırakılmış, birinci sınıf öğrencileri ise entegre eğitime geçilmesi nedeniyle araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırmanın verileri, 15-16 Aralık 2005 tarihinde toplanmıştır. Veriler toplanmadan önce öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilmiş, çalışmaya katılmayı kabul eden ve anket formlarını tam olarak dolduran öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulmuş anket formu kullanılmıştır. Anket formu, üç bölümden ve kapalı-açık uçlu olarak hazırlanan 34 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik 15 soru; ikinci bölümde öğrencilerin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerini saptamaya yönelik 10 soru; üçüncü bölümde öğrencilerin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşlerini saptamaya yönelik 9 soru yer almaktadır.

Veriler SPSS 11.5 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin dökümü sayı ve yüzde olarak verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

ÖĞRENCİLERİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Tablo 1: Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (n=150)

Sosyodemografik özellikler	Sayı	%
Yaş ort.	21.98 ± 3.66	
Yaş grubu		
19-21	89	59.3
22 ve üzeri	61	40.7
Cinsiyet		
Kız	148	98.7
Erkek	2	1.3
Medeni durum		
Bekar	144	96.0
Evli	6	4.0
Mezun olunan lise		
Anadolu / Süper lise	80	53.3
Normal lise	60	40.0
Sağlık meslek lisesi	10	6.7
En uzun süre yaşanan yer		
Köy	14	9.3
Kasaba	13	8.7

Şehir	61	40.7
Büyük şehir	62	41.3
<u>Babanın eğitim düzeyi</u>		
Okuryazar	18	12.0
İlkokul	41	27.3
Ortaokul	18	12.0
Lise	51	34.0
Üniversite	22	14.7
<u>Annenin eğitim düzeyi</u>		
Okuryazar	31	20.7
İlkokul	66	44.0
Ortaokul	21	14.0
Lise	25	16.7
Üniversite	7	4.7
<u>Gelir algısı</u>		
İyi	63	42.0
Ne iyi ne kötü	79	52.7
Kötü	8	5.3
<u>Kalınan yer</u>		
Yurt	47	31.3
Ailesi ile birlikte evde	67	44.7
Arkadaşları ile birlikte evde	36	24.0
<u>Burs alma durumu</u>		
Evet	94	62.7
Hayır	56	37.3
<u>Burs alınan kurum</u>		
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu	71	47.3
Başbakanlık	31	20.7
Özel bir kurum/kuruluş	11	7.3
<u>İşte çalışma durumu</u>		
Bir işte çalışmıyor	141	94.0
Hemşire olarak çalışıyor	9	6.0

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Hemşirelik okullarına uzun süredir erkek öğrenci alınmasına karşın, erkek öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme oranlarının oldukça düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrenciler mezun oldukları liselere göre incelendiğinde, %53.3’ünün Anadolu/Süper lise mezunu olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Bu bulgu, daha önce yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında, hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin, sağlık meslek lisesi mezunlarından normal lise ve Anadolu/Süper lise mezunlarına doğru bir değişim gösterdiği söylenebilir (Ender ve ark. 1990, Yalın 1990, Yanikkerem ve ark. 2004). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlasının Anadolu/Süper lise mezunu olması, hemşirelik yüksekokullarında öğrenci profilinin değiştiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yere göre dağılımlarına bakıldığında, büyük çoğunluğunun yaşamının önemli bir kısmını büyük şehir ve şehirde geçirdiği söylenebilir (Tablo 1).

Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri incelendiğinde, %34'ünün babası lise mezunu, %44.'ünün annesi ilkökul mezunudur (Tablo 1). Bu bulgulara göre genel olarak babaların eğitim düzeyi annelerin eğitim düzeyinden daha yüksektir. Bu sonuçlar yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Kocaman ve Okumuş 1982, Başer 1995).

Öğrencilere kendi gelir düzeylerini nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda; %52.7'si "ne iyi ne kötü", %42'si "iyi", %5.3'ü "kötü" olarak değerlendirmiştir (Tablo 1). Özsoy ve arkadaşlarının (1999) Ege Üniversitesi HYO'da yaptıkları araştırmada, öğrencilerin %77'sinin gelir düzeyini "gelir gidere denk" olarak tanımladığı bildirilmiştir. Bu sonuçlar, genel olarak hemşirelik mesleğinin "orta" gelir düzeyine sahip öğrenciler tarafından seçildiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %44.7'sinin ailesiyle birlikte evde, %31.3'inin yurttta, %24'ünün arkadaşlarıyla evde kaldığı saptanmıştır (Tablo 1). Özsoy ve ark.nın (1999) yaptıkları araştırmada ise öğrencilerin %61.5'inin yurttta, %30.3'ünün ailesi ile birlikte evde, %4.9'unun kirada, %3.3'ünün lojmanda kaldığı bildirilmiştir. Bu sonuçlar, bizim bulgularımızla karşılaştırıldığında, hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında aileleriyle birlikte yaşama durumlarının son yıllarda arttığı söylenebilir. Ayrıca bu sonuç, öğrencilerin buldukları şehirdeki yüksek öğretim kurumlarını daha fazla tercih etmelerinden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin %94'ünün bir işte çalışmadığı, çalışan öğrencilerin ise "hemşire" olarak çalıştıkları bulunmuştur. Öğrencilerin %62.7'sinin burs aldığı, en yüksek oranda burs alınan kurumun ise Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurtlar Kurumu olduğu belirlenmiştir. (Tablo 1). Bu bulgular, yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Fadıloğlu ve ark. 1986, Özsoy ve ark. 1999).

ÖĞRENCİLERİN HEMŞİRELİK MESLEĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Tablo 2: Öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumları (n=150)

Hemşirelik mesleğini tercih etme durumları	Sayı	%
<u>Hemşireliği isteyerek tercih etme</u>		
İsteyerek tercih etme	84	56.0
İstemeyerek tercih etme	66	44.0
<u>Hemşirelik tercih sıralaması</u>		
1-5	86	57.3
6-10	23	15.3
11-15	12	8.0
16-20	15	10.0
21-25	14	9.4
<u>Hemşireliği tercih etme nedenleri</u>		
İş bulma kolaylığı için	64	42.7
Açıkta kalmamak için	49	32.7

İdeali olduğu için	23	15.3
Ailesi istediği için	14	9.3
Hemşireliği tercih etmede etkilenilen kişiler (n=211)		
Anne	88	41.8*
Baba	77	36.5*
Akrabalar	37	17.5*
Tandıklar	9	4.2*
Öğrencilerin etkilendikleri kişilerden etkilenme durumu		
Olumlu	136	90.7
Olumsuz	14	9.3

***Satır yüzdesi** (Birden fazla yanıt verilmiştir)

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %56’sının kendi isteğiyle hemşirelik mesleğini seçtiği ve %57.3’ünün hemşireliğe ilk beş tercihi içinde yer verdiği saptanmıştır (Tablo 2). Bu bulgular yapılan çalışmalarla (Atalay 1986, Fadiloğlu ve ark. 1986a, Başer 1995, Yanikkerem ve ark. 2004) benzerlik göstermekte olup, hemşirelik mesleğinin gelişimi açısından oldukça önemlidir ve hemşirelik gibi insan sağlığını doğrudan ilgilendiren mesleklerin seçiminde büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı, hemşireliği “iş bulma kolaylığı” ve “açıkta kalmamak” için tercih ettiğini belirtmiştir (Tablo 2). Yapılan araştırmalarda da öğrencilerin hemşireliği seçme nedenleri benzer bulunmuştur (Başer 1995, Bektaş 2004, Karakaya 2001, Özsoy ve ark.1999). Bu bulgulara göre, öğrencilerin hemşireliği seçmelerinde en etkili olan faktörlerin “gelecek kaygısı” ve “bir yüksek öğrenim kurumuna girememe korkusu” olduğu öngörüsüne götürmektedir. Bu faktörlerin öğrencilerin eğitim/öğretim yaşantılarındaki başarılarını olumsuz yönde etkileyebileceği gibi mesleklerini sevmeyen ve mesleklerinden doyum almayan hemşirelerin yetişmesine de neden olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin hemşirelik mesleğinin toplumdaki yerine ilişkin görüşleri (n=150)

Hemşirelik mesleğinin toplumdaki yerine ilişkin görüşler	Sayı	%
Öğrencilerin toplumun görüşlerinden etkilenme durumu		
Olumlu etkiliyor	32	21.3
Olumsuz etkiliyor	66	44.0
Etkilemiyor	44	29.3
Kısmen etkiliyor	8	5.4
Öğrencilerin hemşireliğin toplumdaki yerine ilişkin görüşleri		
Hemşireliğin bağımsız işlevleri artınca saygınlığı artacaktır	77	51.3
Hemşirelik yardımcı sağlık personeli olarak küçümsenir	46	30.7
Hemşireliğe erkeklerin alınmasıyla saygınlığı artacaktır	16	10.7
Hemşireliğin toplumda saygın bir yeri vardır	11	7.3

Öğrencilerin çoğu, hemşirelik mesleğini seçmede anne ve babasının etkili olduğunu belirtmiştir. Bu etkinin yönünü ise öğrencilerin %90.7’si

“olumlu” olarak değerlendirmiştir (Tablo 2). Yapılan araştırma sonuçları da, bu bulguları destekler niteliktedir (Bahar ve Keskin 1996, Özsoy ve ark. 1999).

Öğrencilerin %44’ü toplumun hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinden “olumsuz” olarak etkilendiğini belirtmiştir (Tablo 3). Bu bulgu, yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Kocaman ve Okumuş 1982, Özsoy ve ark. 1999). Toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerinin öğrencileri olumsuz etkilemesi, hemşirelik mesleğinin tercih edilmemesi ve geleceği açısından önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğinin toplumdaki yerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, %51.3’ünün “hemşireliğin bağımsız işlevlerinin artmasıyla saygınlığının artacağını” %30.7’sinin “hemşireliğin toplumda yardımcı sağlık personeli olarak küçümsendiğini” düşündüğü saptanmıştır. Bu bulgulara göre, öğrencilerin çok az bir kısmı, hemşirelik mesleğinin toplumda saygın bir yeri olduğunu düşünmektedir (Tablo 3). Karadakovan’ın (1996) yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar bulunmuş olup, öğrencilerin hemşireliğin bağımsız işlevlerinin artmasıyla, yönetimde hemşirelerin söz sahibi olmasıyla ve erkek öğrencilerin mesleğe alınmasıyla saygınlığının artacağını düşündüğü bildirilmiştir. Kaya ve arkadaşlarının (2004) çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada da hemşirelerin %75.8’inin mesleki imajlarını “olumsuz” olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin hemşirelik mesleğinden beklentileri (n=150)

Hemşirelik mesleğinden beklentiler	Sayı	%
<u>Hemşirelik mesleğinden beklenti durumu</u>		
Beklentisi olan	102	68.0
Beklentisi olmayan	48	32.0
<u>Beklentiler (n=128)</u>		
Hemşirelik mesleğinin standartlarının yükseltilmesi	50	39.1*
Hemşireliğin profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesi	49	38.3*
Hemşirelik mesleğinin en iyi şekilde yapılması	19	14.8*
Lisans üstü eğitimin yaygınlaştırılması	6	4.7*
Hemşirelik örgütlenmesinin yaygınlaştırılması	4	3.1*

***Satır yüzdesi** (Birden fazla yanıt verilmiştir)

Öğrencilerin %68’inin hemşirelik mesleğiyle ilgili beklentisinin olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin beklentilerinin başında ise “hemşirelik mesleğinin standartlarının artırılması” ve “hemşireliğin profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesi” gelmektedir. Bununla birlikte lisansüstü eğitimin ve mesleki örgütlenmenin yaygınlaştırılması, öğrencilerin daha düşük oranda belirttikleri beklentilerdir (Tablo 4). Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin hemşirelik mesleğinin profesyonelliğiyle ilgili

beklentilerinin daha yüksek olduğu, buna karşın mesleki örgütlenmeye ve branşlaşmaya yönelik beklentilerinin daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Öğrencilerin mezuniyet sonrasına ilişkin görüşleri (n=150)

Mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler	Sayı	%
Mezuniyet sonrası mesleki kaygı durumu		
Kaygısı olan	86	57.3
Kaygısı olmayan	64	42.7
Mezuniyet sonrası mesleki kaygı nedenleri (n=105)		
Ekip çalışmasının olmaması, ağır çalışma koşulları	28	26.6*
İyi bir hastanede iş bulamama korkusu	27	25.7*
Kazanılan özlük haklarının verilmemesi	14	13.3*
Kazanılan bilgi ve becerinin çalışma alanında kullanılamaması	14	13.3*
Hastaya zarar verme korkusu	10	9.5*
Fizik ve ruh sağlığını kaybetme korkusu	7	6.6*
Toplumun mesleğe olumsuz bakış açısı	5	4.8*
Mezuniyet sonrası çalışılmak istenen alanlar		
Üniversitede öğretim elemanı	52	34.7
Hastanede yönetici hemşire	35	23.3
Hastanede sorumlu hemşire	29	19.3
Acil servis hemşiresi	21	14.0
Yoğun bakım hemşiresi	13	8.7
Yeni bir bölüm/fakülte seçme isteği		
Evet	61	40.7
Kararsızım	89	59.3

* **Satır yüzdesi** (Birden fazla yanıt verilmiştir)

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin %57.3'ünün mezuniyet sonrasına ilişkin mesleki kaygı duyduğu belirlenmiştir. Mesleki kaygılarının başında ise “ekip çalışmasının olmaması, ağır çalışma koşulları” ve “iyi bir hastanede iş bulamama korkusu” gelmektedir. Son yıllarda hemşirelerin sağlık kurumlarında düşük ücretlerle sözleşmeli ve özlük haklardan yoksun olarak çalıştırılmaları bu kaygıları doğrular niteliktedir. Bahar ve Keskin'in (1996) yaptıkları araştırmada da öğrencilerin %83.3'ünün mesleklerinden kaygı duydukları bildirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışmak istediği alanlar incelendiğinde, büyük bir kısmının “akademisyen” ve “yönetici hemşire” olarak çalışmak istediği görülmektedir (Tablo 5). Oysaki akademisyenlik ve yönetici hemşirelik, hemşirelerin çalışabileceği kısıtlı alanlardır. Öğrenci hemşirelerin tedavi ve bakım verici hizmetlerde daha düşük oranlarda çalışmak istemeleri ise son yıllarda hemşirelerin iş bulma olanakları ve çalışma koşullarındaki kötüleşmenin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Dereli ve Demir 1998, Ulusoy 1992).

Öğrencilerin mezuniyet sonrası yeni bir bölüm/fakülte seçme isteği değerlendirildiğinde; %59.3'ünün bu konuda kararsız olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Bu bulgu, öğrencilerin meslek seçimiyle ilgili arayışlarının devam ettiği şeklinde değerlendirilebilir. Bu bulguyu, Yanikkerem ve arkadaşlarının (2004) yaptığı araştırma sonuçları da desteklemekte olup, hemşirelik öğrencilerinin %45.7'sinin tekrar üniversite sınavına girmeyi istediği bildirilmiştir.

ÖĞRENCİLERİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Tablo 6: Öğrencilerin hemşirelik eğitiminden memnun olma durumları (n=150)

Hemşirelik eğitiminden memnun olma durumları	Sayı	%
<u>HYO'nun eğitim programından memnun olma</u>		
Memnun	27	18.0
Şöyle böyle memnun	60	40.0
Memnun değil	63	42.0
<u>HYO'nun fiziki yapısından memnun olma</u>		
Memnun	17	11.3
Şöyle böyle memnun	30	20.0
Memnun değil	103	68.7
<u>HYO'da öğrenci-öğretim elemanı iletişiminden memnun olma</u>		
Memnun	33	22.0
Şöyle böyle memnun	58	38.7
Memnun değil	59	39.3
<u>HYO'da öğrenci-öğrenci iletişiminden memnun olma</u>		
Memnun	87	58.0
Şöyle böyle memnun	46	30.7
Memnun değil	17	11.3
<u>HYO'da öğrenci- personel iletişiminden memnun olma</u>		
Memnun	72	48.0
Şöyle böyle memnun	57	38.0
Memnun değil	21	14.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin hemşirelik eğitiminden memnun olma durumları Tablo 6'da görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin %18'inin HYO'da uygulanan eğitim programından, %11.3'ünün HYO'nun fiziki yapısından (sınıf büyüklüğü, kütüphane vb.), %22'sinin HYO'daki öğrenci-öğretim elemanı iletişiminden, %58'inin öğrenci-öğrenci iletişiminden, %48'inin öğrenci-personel iletişiminden "memnun" olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Öğrencilerin büyük çoğunluğunun HYO'daki eğitimden memnun olmaması yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Fadiloğlu ve ark. 1986b, Kuzu ve ark. 2003). Bunun nedeni, teorik derslerin ve ders uygulamalarının işleniş biçiminden, öğrencilerin ders ve uygulamalara aktif olarak katılamamalarından ve araç-gereç yetersizliğinden kaynaklanabilir. Öğrencilerin HYO'daki fiziki yapıdan memnun olmamalarının nedeni, her sene artan öğrenci sayısı

nedeniyle okul kullanım alanlarının yetersiz kalması olabilir. Elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin arkadaşları ve okul personellerine göre, öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinden daha az düzeyde memnun oldukları söylenebilir. Bu sonuç, HYO'daki yüksek öğrenci sayısı nedeniyle, öğretim elemanlarına düşen öğrenci sayısının fazla olmasından, öğrencilerin öğretim elemanlarından çekinmelerinden veya beklentilerine yönelik yeterince destek alamamalarından kaynaklanabilir.

Tablo 7: Öğrencilerin hemşirelik eğitiminden beklentileri (n=150)

Hemşirelik eğitiminden beklentiler	Sayı	%
<u>HYO'daki eğitimi yeterli bulma durumu</u>		
Yeterli bulan	48	32.0
Yetersiz bulan	102	68.0
<u>HYO'nun eğitiminde yetersiz bulunan alanlar (n=121)</u>		
Teorik eğitimle ilgili sorunlar	58	47.9*
Ders uygulamalarıyla ilgili sorunlar	43	35.5*
Psikososyal sorunlar	14	11.6*
Fizik yapı yetersizliği	6	5.0*
<u>HYO'daki eğitimden beklenti durumu</u>		
Beklentisi olan	96	64.0
Beklentisi olmayan	54	36.0
<u>HYO'daki eğitimden beklentiler (n=98)</u>		
İyi bir hemşirelik eğitimi almak	61	62.2*
Aktif bir eğitim almak	31	31.6*
Uygulama ağırlıklı eğitim almak	6	6.1*
<u>HYO'daki teorik eğitimden beklentiler (n=134)</u>		
Teorik eğitimin aktif olması	96	71.6*
Her konunun uygulama ile birlikte verilmesi	27	20.1*
Teorik ders sürelerinin uygulamaya göre daha kısa olması	11	8.2*
<u>HYO'daki ders uygulamalarından beklentiler (n=116)</u>		
Uygulamalara aktif olarak katılmak	49	42.2*
Öğretim elemanlarının destek olması	31	26.7*
Rotasyon sürelerinin uzun olması	25	21.6*
Uygulama gruplarındaki öğrenci sayısının az olması	11	9.5*

***Satır yüzdesi** (Birden fazla yanıt verilmiştir)

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %68'i HYO'da verilen eğitimi "yetersiz" bulduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %47.9'u teorik eğitimi (ezberci eğitim sistemi, teorik derslerin kısa sürede hızla verilmesi, derslerin işleniş biçimi, öğrencilerin derse aktif katılamaması, araştırma yetersizliği), %35.5'i ders uygulamalarını (uygulama süresinin kısa olması, hemşire vizitinin yapılmaması, bakım planı ağırlıklı hasta bakımı, araç-gereç yetersizliği), %11.6'sı psikososyal yönden okul yaşantısını (öğrenci-öğretim elemanı iletişiminin yetersizliği, sosyal aktivite yetersizliği, not kaygısı, stajda öğretim elemanlarından korkma ve destek alamama), %5'i okulun fiziki yapısını "yetersiz" olarak değerlendirmiştir (Tablo 7). Bu bulguları yapılan araştırma sonuçları da desteklemektedir (Fadıloğlu ve ark. 1986b, Kuzu ve ark. 2003).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %64'ü hemşirelik eğitiminden beklentisi olduğunu belirtmiştir. Bu beklentilerin başında ise, “iyi bir hemşirelik eğitimi almak” ve “aktif bir eğitim almak” gelmektedir (Tablo 7). Bu sonuç, ülkemizde hemşirelik eğitimi veren okulların ve bu okullarda uygulanan eğitim programlarının farklılığından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin teorik derslerle ilgili beklentilerinin başında “aktif bir teorik eğitim almak”, ders uygulamalarıyla ilgili beklentilerinin başında “uygulamalara aktif olarak katılmak” gelmektedir (Tablo 7). Bu doğrultuda, öğrencilerin teorik ders ve uygulamaları aktif bir şekilde ve bir arada öğrenmek istedikleri, öğretim elemanlarından daha fazla destek bekledikleri ve ders uygulamalarında daha küçük gruplarda çalışmak istedikleri söylenebilir. Özalp'ın (1996) yaptığı araştırmada, öğrenciler hemşirelik eğitimden beklentilerini “öğretim elemanlarından ilgi görme”, “küçük gruplarda eğitim alma”, “stajların nitelikli olması”, “teorik ve uygulama bütünlüğünün sağlanması” olarak bildirmişlerdir. Bu sonuçlar da araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturmaktadır, erkek öğrencilerin ise sayıca çok az olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin yarısından fazlası Anadolu/süper lise mezunudur. Büyük bir kısmı “orta” gelir düzeyine sahip olup, ailesiyle birlikte evde kalmakta, bir işte çalışmamakta ve burs almaktadır.

Öğrencilerin çoğu, kendi isteğiyle ve iş bulma kolaylığı nedeniyle hemşirelik mesleğini seçmiştir. Öğrencilerin teorik eğitim başta olmak üzere, ders uygulamalarını, psikososyal yönden okul yaşantısını ve okulun fiziki yapısını yetersiz olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin çoğunun hemşirelik eğitimiyle ilgili beklentilerinin olduğu, bu beklentilerin ise genel olarak, aktif bir eğitim verilmesi yönünde yoğunlaştığı saptanmıştır.

Öğrencilerin önemli bir bölümünün “hemşirelerin toplumda yardımcı sağlık personeli olarak görülüp küçümsendiğini” ve “hemşireliğin bağımsız işlevlerinin artmasıyla saygınlığının artacağını” düşündüğü ve de toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerinden “olumsuz” olarak etkilendiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu, mezuniyet sonrasına ilişkin olarak mesleki kaygı duymaktadır. En fazla oranda akademisyen ve yönetici olarak çalışmak istedikleri saptanmıştır.

Öğrencilerin önemli bir kısmının “hemşireliğin standartlarının geliştirilmesi ve profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesi” yönünde

hemşirelik mesleğiyle ilgili ileriye yönelik beklentilerinin olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular doğrultusunda;

- Hemşirelik Yüksekokullarında teorik ve pratik eğitimin aktif bir şekilde yürütülmesi,
- Nitelikli teorik eğitim için; sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması, okulların fiziksel yapısının öğrenci sayısına göre düzenlenmesi, ve her konunun uygulaması ile birlikte verilmesi,
- Nitelikli uygulamalar için; gruplardaki öğrenci sayılarının her öğrenciye eşit uygulama fırsatı verecek şekilde düzenlenmesi, öğretim elemanlarının öğrencilerin yaşadıkları güçlükleri paylaşımları, onlara destek olmaları ve uygulama sürelerinin uzatılması,
- Hemşireliğin toplumdaki statüsünü arttırmak ve hemşireliği tercih edilen bir meslek haline getirebilmek için, çalışma ortamı ve koşulları, sosyal haklar, görev, yetki ve sorumluluklar konusunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, güncelleştirilmesi ve mesleki örgütlenmenin sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aştı N (1990) Hemşirelik eğitiminde öğrenci-öğretmen ilişkileri. Hemşirelik Bülteni; 4(17): 50-55.
2. Atalay M (1986) Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği isteyerek seçip seçmeme durumları ile okuldaki başarıları arasındaki ilişkinin açıklanması. I. Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu, 11-12 Eylül, İstanbul, 117-124.
3. Bahar Z, Keskin S (1996) Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri ve kendi mesleklerine ilişkin görüşleri. E.Ü. HYO Dergisi; 12(2): 45-55.
4. Başer G (1995) Hemşirelik yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin sosyal özellikleri, okulu tercih sıralamaları ve seçme nedenleri. Hacettepe Ü. HYO Dergisi; 2(1): 11-20.
5. Bektaş H (2004) Hemşirelik öğrencilerinin kuramsal ve uygulamalı eğitimde yaşadıkları güçlükler ve öğretim elemanlarından beklentileri. Hemşirelik Forumu Dergisi; 7(2): 45-54.
6. Dereli N, Demir Ü (1998) Hemşirelik Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin düşüncelerinin incelenmesi. E.Ü. HYO Dergisi; 14(2): 119-128.
7. Ender R, Öztaş M, Töre O (1990) Sağlık hizmetleri meslek yüksek okullarında hemşirelik eğitimi sorunları. THD Dergisi; 33(3), 15-16.
8. Fadıoğlu Ç, Yılmaz D, Esen A, Karadakovan A (1986a) Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim sorunları ve mesleksi beklentilerinin saptanması. I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı, 11-12 Eylül, İstanbul, 110-116.
9. Fadıoğlu Ç, Argon G, Esen A ve ark. (1986b) E. Ü. HYO öğrencilerinin etkinlikleri ve sorunları. E.Ü. HYO Dergisi; 2(3): 100-110.

10. Karadakovan A (1996) E.Ü. HYO öğrencilerinin mesleğin toplumdaki statüsü ve hemşireliğe erkek öğrenci alınmasına ilişkin görüşleri. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 377-383.
11. Karakaya H (2001) Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelimleri ve değer sistemleri üzerine bir tutum araştırması. I. Uluslar arası VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 29 Ekim-2Kasım, Antalya, 315-320.
12. Kaya ÖK, Şimşek Z, Kabalcıoğlu F, Dayı FF (2004) Hemşirelerin mesleki imajlarını ve mesleği algılama durumlarını etkileyen faktörler. Hemşirelik Forumu Dergisi; 7(1): 1-6
13. Khorsid LK, Eşer İ, Demir Ü ve ark (1992) Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumlarının incelenmesi. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 24-26 Haziran, Sivas, 831-836.
14. Kocaman G, Okumuş H (1982) Öğrenci hemşirelerin mesleklerine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma, T.H.D Dergisi; 2(3): 9-15.
15. Kömürcü N, Gençalp NS (1999) Yeni mezun hemşirelerin eğitimden beklentileri. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 22-24 Haziran, Erzurum, 335-340.
16. Kuzu N, Bayramova N, Korkmaz G, Taşdemir G (2003) Sağlık Yüksekokulu hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin eğitimlerine ve geleceklere ilişkin düşünceleri. Hemşirelik Forumu; 6(5): 40-44.
17. Öz F (1987) Sosyal statü ile ilgili sorunlarımız. T.H.D Dergisi; 37(2): 22-26.
18. Özalın G (1996) Öğrenci hemşirelerin teori ve uygulama sorunlarını temel alan bir çalışma. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 432-441.
19. Özsoy SA, Uysal A, Bayık A, Erefe İ (1999) Hemşire öğrencilerin mesleğe ilişkin görüşlerinin ileriye dönük incelenmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi. 22-24 Haziran, Erzurum, 345-349.
20. Özsoy SA (2000) Toplumda hemşirelik imajının belirlenmesi. E. Ü. HYO Dergisi; 16(2-3): 1-19.
21. Pektekin Ç (1990) Hemşirelikte öğretim-öğrenim süreci. Hemşirelik Bülteni; 4(17): 43-45.
22. Soydemir E, Sökmen S (2005) Hemşirelik mesleği hakkındaki toplumsal görüş. IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, 5-6 Mayıs, Ordu, 283.
23. Ulusoy F (1992) Hemşirelik Yüksekokulları son sınıf öğrencileri mezuniyetten sonra hangi görevlerde çalışmak istiyor? THD Dergisi; 42(2): 3-7.
24. Yalın S (1999) Öğrenci hemşirelerinin kuramsal bilgilerini uygulama alanlarında uygularken karşılaştıkları güçlüklerin saptanması. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı, 12-14 Eylül, İzmir, 465-470.
25. Yanıkkerem E, Altıparmak S, Karadeniz G (2004) Gençlerin meslek seçimini etkileyen faktörler ve benlik saygıları: Manisa Sağlık Yüksekokulu örneği. Hemşirelik Forumu Dergisi; 7(2): 60-67.